

Тема: Джон Кітс. «Про коника та цвіркуна».

Поетизація образу природи у вірші, його ідея

Мета: навчальна: познайомити учнів з творчістю відомого англійського письменника Джона Кітса, допомогти їм відкрити для себе красу поезії; формувати предметні та ключові компетентності учнів відповідно до Державного стандарту;

Розвивальна: формувати навички виразного читання та початкового аналізу поезії; сприяти усвідомленню понять «тема» та «ідея» твору, «епітет», «метафора»;

Виховна: формувати естетичні смаки і творчі здібності; виховувати любов до природи, до поезії.

Обладнання: портрет Джона Кітса, записи на дошці, картки для індивідуальної роботи,

Тип уроку: урок засвоєння нового матеріалу.

Епіграф: «Жити щасливо і жити в злагоді з природою – одне й те саме».

Л. Сенека

Хід уроку

I. Організаційний момент

Привітання з учнями.

-Діти, давайте пограємо в гру «Доброго ранку». Кому я буду бажати «Доброго ранку», ті учні помахують мені рукою. Так я дізнаюся, що ви готові до роботи.

Доброго ранку, хлопчики!

Доброго ранку, дівчатка!

Доброго ранку, всім, у кого хороший настрій!

Доброго ранку, всім, хто любить природу!

Доброго ранку, всім, хто сьогодні буде гарно працювати на уроці!

1.Мотивація навчальної діяльності

Оголошення теми і завдань уроку, запис у зошити.

Слово учителя.

» Житній колос дозрів для хліба

Для краси росте у полі квітка

Для води народжується риба.

Для любові – лебідь і лебідка

А людина - для добра і щастя!. А що таке щастя? Які асоціації у вас виникають, коли ви чуєте це слово?

(Відповіді учнів: родина, здоров'я, мир, сім'я, друзі, благополуччя, робота, відпочинок, любов, праця, злагода)

Філософ Сенека стверджував, що «жити щасливо і жити в злагоді з природою – одне і те саме». Чи згодні ви з таким твердженням? Аргументуйте.

(Людина і природа – одне ціле, рівнозначні частинки Всесвіту, лише у гармонії вони почуватимуться щасливими)

У сиву давнину дослідження явищ природи стало основою для прислів'їв та приказок, обрядових пісень, загадок. Давайте і ми з вами відгадаємо загадки про природу.

- Коли нема – чекають, коли прийду - втікають. *(Дош)*

на дошці, а в цей час на екрані монітора змінюються

- Зайде в дім – не виженеш дрючком, прийде час – і сам втікає. *(Промінь сонця)*

- Взимку ковзанкою стану, ну а влітку я розтану. *(Лід)*

- Одне біжить, друге лежить, а третє нахиляється. *(Річка, берег, верба)*

- Біле борошно поля вкрило *(Сніг)*

- У золотому козушку чабан ягняток пасе. *(Місяць і зірки)*

- Веселе коромисло через річку повисло. *(Веселка)*

Учитель. А Зараз ми познайомимося з поетом, для кого природа – це не тільки місце відпочинку, а й джерело натхнення, скарбниця тем і сюжетів для творчості. Знайомтесь – Джон Кітс. *(Презентація портрета)*

III. Формування нових знань, умінь і навичок

1. Слово вчителя

Доля Джона Кітса, одного з найбільших ліричних поетів Англії, викликає сум і співчуття не лише тому, що його життєвий шлях був такий короткий: він не дожив до свого двадцятишестиліття. Болісно вражає те, скільки горя йому випало зазнати за такий короткий термін, скільки смертей найближчих людей пережити, як мало було у нього радощів, цікавих переживань, захоплюючих подорожей. Єдину велику подорож він здійснив до Італії, щоб вмерти там від невиліковної хвороби. Звичайно, як кожна людина, він мав свою неповторну біографію. Та її факти здебільшого буденні, прикрі, вона бідна на незвичні, барвисті, просто приємні події.

Народився Джон Кітс у 1795 р. в сім'ї колишнього конюха, який після одруження став досить заможним власником кінного двору. Він був найстаршим з чотирьох дітей. Дуже любив двох своїх братів і сестру, сумував у розлуці з ними. Дитинство обірвалося раптово із трагічною смертю батька: він вбився, упавши з коня. Мати через два місяці після загибелі батька вийшла заміж. Другий шлюб був невдалий і через два роки розпався. Мати віддала дітей на виховання своїм батькам, бачили вони її досить рідко. У 1810р. Мати померла від сухот на руках Джона. Від цієї ж, успадкованої від матері, хвороби згас і молодший брат Том.

У неповних вісім років почав навчання у приватній закритій школі. Це була добра школа, а головне — син її власника Кавден Кларк — вчитель цього ж навчального закладу — став його старшим другом, прилучив до поезії. Опікуни наполягали на тому, щоб Джон став учнем хірурга та фармацевта в Едмонтоні. Навчання медицині було успішним, і через чотири роки він вже удосконалював свої знання в лондонському шпиталі Гая. Влітку 1816 р. склав фахові іспити і вже з осені міг практикувати як хірург та фармацевт.

На той час він вже займався поезією. Перша публікація — сонет «До самотності» - вийшла друком у травні 1816р. і це, мабуть, підштовхнуло до

вибору літературного шляху. Та й під час операцій Джон думав більше про вірші...Спадщина, яка залишилася від діда, була надто скромною, тому жили вони досить бідно. Разом із братами оселився в Лондоні і навесні 1817р. побачив світ перший томик його поезій, названий просто «Вірші».

Його кумами були поети Спенсер і Мільтон, а головними темами стали природа і мистецтво.

Учитель.) Природа, мистецтво, поезія – це те, що приносить людям задоволення, розраду, те, що допомагає зрозуміти сутність життя . Джон Кітс був закоханий у природу. Картини природи в Кітса спокійні, гарні, осяяні літнім сонцем. Це луки, ліси, річки Англії. Кожна квітка має свій характер, свою яскраву чи ніжну барву.. Сьогодні ми розпочнемо знайомство із кращими зразками світової поезії, що присвячені природі, мистецтву. Одним із найвідоміших творів ранньої поезії Кітса став прозоро-простий своїми образами й глибокий за думкою сонет **«Про коника і цвіркуна»**.

3.Робота з літературознавчим словником

Сонет – це 14-рядковий вірш, який складається із двох катренів (чотирирядкова строфа) і двох терценів (трирядкова строфа). Найвідомішими творцями сонетів були Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка, Вільям Шекспір.

Твір відноситься до пейзажної поезії.

Пейзаж – опис природи в художньому творі. Він вказує на час і місце дії.

4. Виразне читання сонета вчителем

5. Словесне малювання. Які картини виникли у вашій уяві?

(Гай, гори, долини, стерня на полях, коник в траві, стодола, зима, тепла хата з каміном, цвіркун, трава і сіножать

6. Словникова робота

Коник – комаха, яка здатна стрибати (рос.кузнечик);

(розповідь учнів, що вони знають про коника)

Цвіркун – різновид коника, часто живе в людській оселі;

(розповідь учнів, що вони знають про цвіркуна)

Частоколи – огорожі;

Стерня – залишки стебел і корінців після скошування зернових;

Стодола – господарське приміщення для зберігання врожаю (снопів, сіна, полов, зерна);

Доли – долини, простір;

Сіножать – місце, відведене для косіння трави на сіно.

7. Аналіз розуміння змісту сонета. Відповіді на запитання

- Про що йдеться у вірші? *(про красу природи)*

- На скільки частин ми можемо умовно поділити вірш? Чому? *(На дві: картини літа у першій частині і зими – у другій)*

- Доведіть, що у першій частині показано картину спекотного літнього полудня. *(«опівдні», навіть «птахи мовчать серед гілок», коник ховається «у затінку стебла або стодоли»)*

- Який образ у перших двох рядках виступає на передній план? Аргументуйте відповідь. *(Це образ коника, чий голос лунає навіть тоді, коли усе живе завмерло, втомившись від спеки; своїм співом він немов нагадує, що життя не припиняється ні на мить).*

- Символ уроку – Коник. Що ви про нього знаєте? *(Розповідь учнів).*

- Доведіть рядками із тексту, що у другій частині показана картина суворой зими. *(«...зима в мовчання крижане усе заковує», тут все замовкає, мороз створив тишу, але природа живе, вона має свої голоси)*

- Хто не кориться зимі? Про що він нагадує? *(цвіркун своєю піснею нагадує про коника і тепле літечко).*

Учитель. Діти, зверніть увагу на таку деталь: результати дії сонця і морозу аналогічні – усе живе завмирає. Влітку про життя нагадує невтомний голосок коника, а взимку – пісня цвіркуна, яка лунає все голосніше, пронизливіше... І мимоволі в цю вечірню годину згадується коник, що сховався серед трави на пагорбі. Таким чином цвіркун і коник утворюють композиційне коло, підтверджуючи думку автора про вічний рух життя.

- В яких рядках звучить ця думка? *(«поезія землі не вмере ніколи», «поезія землі не оніміє»).*

- Як ви зрозуміли ці слова? (*Природа завжди жива*)

Учитель. Зверніть увагу на вислів «поезія землі». Це краса вічної природи, яка чудова будь-якої пори року. Поезія – це мистецтво, а земля – це природа. Але для Джона Кітса вони нерозривні і перебувають у постійній гармонії. Він дає живу картину літнього дня, яку відчуваєш так само реально, як і затишок нагрітої кімнати взимку, коли в полях бушують заметілі. Поет розкриває в малому велике, бачить прекрасне в звичайнісінькому.

8. Фізкультхвилинка

Крильця пташки розправляють, (*Руки розвести в боки*)

Їх до сонця піднімають. (*Руки вгору, потягнутись*)

Потім можна політати (*Покрутитися, рухи руками вгору та вниз*)

І комашок поганяти.

На галявину злетілись, (*присіли*)

Там зернят вони наїлись.

Потім знову полетіли. (*Рухи руками вгору та вниз*)

У гніздечко хутко сіли (*Сісти на місце*)

Учитель: Чудову поезію землі ви відчули, коли на сьогоднішньому уроці вперше слухали сонет Кітса. Свої враження в зошиті. Зачитайте, які емоції у вас виникли. (*Оптимізм, радість, хвилювання, задушевність, спокій,*

9. Короткий аналіз художніх засобів, визначення теми та ідеї твору.

Епітет - це особливе художнє означення, яке надає означуваним словам особливої художньої забарвленості й наповненості: *веселі промінці, грайливий дощик.*

Метафора (перенесення) — один з основних тропів поетичного мовлення. В метафорі певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю: *Осінній вечір морозом дихав.*

Тема - узагальнена основа змісту художнього твору, те, про що в цілому йдеться в ньому.

Ідея - головна думка, що служить узагальненим вираженням змісту всього твору й містить у собі оцінку зображених у ньому життєвих явищ.

IV. Закріплення знань, умінь, і навичок

1. Робота в парах

*Учні відшукують художні засоби, визначають тему та ідею вірша.
Учитель при потребі допомагає.*

2. Прийом «Юні поети». Творче завдання(по рядах)

-Дібрати свої епітети до слів: голосок, *(ніжний, дзвінкий)*
мовчання *(холодне, зимове, німе)*, сонце *(ясне, жарке, лагідне)*
-Дібрати метафори до слів: дощ *(іде)*, хмара *(пливе)*, сонечко *(сміється)*
-Поет, змальовуючи природу, використовує антитезу. Що протиставляється у вірші? *(Зима-літо)*. Кітс протиставляє «літню спеку і птахів», втомлених від жаркого сонця, Коникові, а довгий зимовий вечір, мороз і тишу – Цвіркунові.

3. Прийом «Асоціативне гроно»

Я – частинка природи, тому:

- берегтиму природу, піклуватимуся про неї;
- саджатиму дерева, кущі і квіти;
- не буду смітити;
- допомагатиму зимуючим птахам, виготовлю годівнички.

IV. Підсумок уроку

1. Колективне заповнення таблиці

Назва вірша	Про коника та цвіркуна
Автор	Джон Кітс
Жанр	Сонет
Тема	Краса природи
Ідея	Природа жива
Образи	Коник і Цвіркун
І строфа	Літо, тепло, всі птахи відпочивають

	лише коник співає
II строфа	Зима, холод, тихо, лише Цвіркун у хаті співає
Спільне у I та II строфах	Природа жива, «Поезія землі»

2. Прийом «Закінчіть речення»

- Дж. Кітс народився – *(1795)*
- Батьківщина поета – *(Англія, м. Лондон)*
- Дж. Кітс здобув професію – *(хірурга)*
- Пейзаж – це – *(опис природи)*
- епітет – це – *(художнє означення)*
- головна думка твору – *(Життя природи вічне)*
- Вірш можна поділити на – *(2 частини)*

3. Рефлексія. Метод «Мікрофон»

Що зацікавило вас на уроці?

Про що нове ви дізнались?

V. Домашнє завдання *(за вибором учнів):*

1. Опрацювати матеріал підручника (ст.123-129)
2. Творче: Створити ілюстрацію до вірша Джона Кітса.
3. Виразно читати і аналізувати вірш. За бажанням вивчити напам'ять.

Додаток №1

Картка №1

«Про коника та цвіркуна»	Емоції	Ф. Шопен «Вальс №6»
	Радість Хвилювання Лагідність Грайливість Бадьорість Поетичність Ніжність Задушевність Жартівливість Спокій Оптимізм	

Додаток №2

Картка №2

Епітет - це особливе художнє означення, яке надає означуваним словам особливої художньої забарвленості й наповненості: *Веселі* промінці, *грайливий* дощик.

Метафора (перенесення) - один з основних тропів поетичного мовлення. В метафорі певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю: *Осінній вечір морозом дихав*.

Тема - узагальнена основа змісту художнього твору, те, про що в цілому йдеться в ньому.

Ідея - головна думка, що служить узагальненим вираженням змісту всього твору й містить у собі оцінку зображених у ньому життєвих явищ.

Література

1. Програма «Світова література 5-9 класи». Авторський колектив: д.філол.н., проф., зав. кафедри світової літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка О.М.Ніколенко (керівник колективу), к.пед.н., головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОНмолодьспарту С.П.Ревнивцева, учитель-методист гімназії №117 імені Лесі Українки м.Києва Т.П.Сегеда, учитель-методист спеціалізованої школи №80 м.Києва Н.В.Онищенко.
2. Є. Волощук. Світова література: підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. –Київ, «Генеза», 2013, 255с.
3. Сучасний урок-спільна творчість учителя та учня. Collegium.mk.ua/pub/navchalna...suchasniy_urok.
4. Трусова Т.І.. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес. Завучу. Все для роботи.- 2012.-№5/6.-Методист.-№14.-С.14-28.

5. Словникова робота.

Коник —комаха, яка здатна стрибати (рос.кузнечик);

Цвіркун — різновид коника, часто живе в людській оселі;

Частоколи – огорожі;

Стерня – залишки стебел і
корінців після скошування
зернових;

Стодола- господарське
приміщення для зберігання
врожаю(снопів,сіна, полови,
зерна);

Доли – долини, простір

-Символ уроку – Коник. Що ви про нього знаєте? (Розповідь учнів).

1 учень. Коник на зріст з пальчик-мізинчик, зеленого кольору, 3 пари ніг, очі, живе в землі в ямці. Він німий, тертям крил створює тріскучі звуки, а грає своїми крильцями, наче на скрипці, Цвірчить з ранку до ночі.

2 учень. Цвіркун – зовні нагадує коричневого коника, але задні лапи у нього більші, він ними захищається. Живуть цвіркуни у полі, лісі, печерах, парках. Ведуть нічний спосіб життя, тому вдень їх не знайдеш. Ці комахи не завдають людям шкоди. Харчуються квітками, листям. Є цвірку хатній – завдовжки 2 см. солом'яного кольору. Сюрчить увечері і вночі. Є польовий, трошки більший – чорного кольору, живе в нірках.